

Diplomová práce

Student : Marta NEKVINDOVÁ

Obor : ČJ - D

Téma : Hledání pravdy ve východočeských románech Terézy Novákové

Oponent diplomové práce : Mgr. Tomáš Havelka

Posudek oponenta diplomové práce:

Diplomantka si dala za cíl „ukázat vznik ‚bludařství‘ s snahu ‚bludařů‘ hledat nejen sociální, ale i duchovní jistoty, jak to Nováková zobrazuje ve svých východočeských románech“ (Úvod, str. 7), tedy v knihách *Jan Jílek*, *Jiří Šmatlán*, *Děti čistého živého*, *Na Librově gruntě* (který ovšem bludařství neřeší) a *Drašar*. Hned je třeba podotknout, že tohoto cíle se studentce ani zdaleka nepodařilo dosáhnout. Obecně je velmi těžké dokazovat historické okolnosti pouze na základě literárního díla, tím spíše, že bludařské romány Novákové přesahují meze literatury – autorka vkládala svým postavám do úst reálné výpovědi sektářů, také obecně vycházela z historických pramenů a dalece tak přesáhla hranice fiktivního románu. Tato poznámka nabere na naléhavosti při posouzení studentčiny aprobace: je dějepisáfkou. Proto je zarážející, že ani v textu, ani v seznamu literatury není zohledněna žádná historická práce, která se bludařstvím zabývala (např. Machovec, M., Machovcová, M.: *Utopie blouznivců a sektářů*, Praha 1960; nejnověji diskutabilně Nešpor, Z. R.: *Víra bez církve?*, Praha 2004; rámcově také Melmuková, E.: *Patent zvaný toleranční*, Praha 1999), nehledě na vydané prameny (Rezek, A.; Šimák, V.: *Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX.*, Praha 1927: o dokumentech z vyšetřování Jana Jílka ví, ale zdá se, že je v ruce neměla, nebo je alespoň nijak nevyužila – viz str. 18). V románu *Jan Jílek* je podstatným plánem českobratrská tradice, jde tedy o jinou oblast duchovního myšlení. Ale ani v případě interpretace tohoto románu nezohledňuje studentka žádnou historickou okolnost a zcela vystačí s reáliemi, uváděnými v doslovecích a předmluvách, přestože existence exulantské „české vesnice“ v Berlíně (čtvrť Rixdorf), kam rodina Jana Jílka dospěla, je dodnes živá a není problémem podpořit jakýkoliv výklad fundovanými exkurzy.

Studentka se hlouběji nezabývá ani Terézou Novákovou tak zdůrazňovaného literárního plánu, který si přitom zaslouží značnou pozornost: ve všech románech hraje zásadní roli duchovní či občansky uvědomělá literatura, počínaje českobratrskými a protestantskými spisy (Žalanský, Komenský, Kleych aj.), pokračuje sektářskými prameny (jak mohli „marokáni“ číst Voltaire? – uměli snad francouzsky? o jaká prorocství se opírali? atd.) a konče třeba občanskými periodiky Nerudovými.

Budiž: diplomantka nehodlala rozšiřovat výklad komparativními, historickými a literárně-historickými exkurzy. Bohužel ani sama literární interpretace nejde pod povrch: vztahy jednajících postav jsou nastíněny jen velmi zlehka, kompozice a vyprávěcí postup jsou zpravidla odbyty několika odstavci bez hlubší argumentace a bez logické provázanosti. Jaký je vývoj názorů Novákové na bludařství, spojitost se socialistickými názory apod.? A konečně nejtrýznivější otázka: co je tedy tou „pravdou“, pro kterou Novákové „hledají“ proráželi vlny veřejných postojů? Nikde nenajdeme prozkoumánu například nejzákladnější touhu a naději „marokánů“: čekání na Tisíciletou říši (Kristovu?) – jinak řečeno chiliasmus. Co spojuje „pravdu“ Jana Jílka, Jiřího Šmatlána a Drašara? Atd.

Vzhledem ke značné nepropracovanosti, jež vyplývá z výše nastíněných připomínek, nelze práci hodnotit lépe než dobře.

Tomáš Havelka

V Praze dne 4. 5.